

УДК 159.9232

© Н. М. Даниленко, 2019

orcid.org/0000-0003-2861-1789

<https://doi.org/10.33989/2226-4078.2019.2.177348>

ДАНИЛЕНКО Наталія Миколаївна

аспірантка кафедри практичної психології

*Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди*

ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-СМИСЛОВІ ПЕРЕДУМОВИ СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОЇ ЗОВНІШНОСТІ ДІВЧАТ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

У статті обґрунтовано можливість розгляду ставлення до себе особистості та екзистенційної сповненості як екзистенційно-смислових передумов ставлення до власної зовнішності. Представлено результати емпіричного дослідження особливостей ставлення до себе, екзистенційної сповненості дівчат юнацького віку з різним рівнем самооцінки зовнішності. Визначено специфіку взаємозв'язку ставлення до себе, екзистенційної сповненості зі складовими ставлення до власної зовнішності дівчат юнацького віку, що відрізняються рівнем самооцінки зовнішнього вигляду.

Ключові слова: *ставлення до власної зовнішності, ставлення до себе, екзистенційна сповненість, самооцінка зовнішності, дівчата, юнацький вік.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із науковими чи практичними завданнями. У сучасному суспільному житті, що характеризується культивуванням завищених стандартів краси, агресивним впливом соціокультурних чинників на задоволеність людини власною зовнішністю, активність поведінки в піклуванні про зовнішній вигляд, власна зовнішність часто уявляється головним ресурсом досягнення життєвих цілей, що може порушувати не тільки адекватність сприйняття власної зовнішності, але й розвиток особистості в цілому. Особливо дана небезпека актуальна для жінок бідь-якого віку, у тому числі юнацького. Разом із тим, соціокультурна детермінація ставлення до власної зовнішності не може вважатися безпосередньою, бо будь-які зовнішні впливи опосередковуються внутрішніми умовами, що актуалізує проблему визначення ролі особистісних структур, внутрішнього

світу особистості в становленні та підтримці певного ставлення людини до власної зовнішності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками активізувались дослідження ставлення до власної зовнішності осіб, що прагнуть її покращити, його зв'язку з певними особистісними структурами. Так у дослідженні А. Г. Фаустової (2017) вивчались зміни ставлення до себе в осіб з дефектами зовнішності, які піддалися процедурам по їх виправленню. Динаміка ставлення до себе характеризується переважним зростанням показників складових самоповаги і зниженням показників негативного ставлення до себе – внутрішньої конфліктності та самозвинувачення. Було визначено, що корекція дефекту зовнішності сприяє підвищенню самовпевненості й самокерування, зниженню внутрішньої конфліктності, але не завжди гарантує позбавлення від тенденції до самозвинувачення. Самоцінність і самоприйняття залишаються стабільними в ситуації виправлення дефектів зовнішності, із чого авторка робить висновок, що дані складові аутосимпатії визначаються іншими змінами окрім стану зовнішності (Фаустова, 2017, с. 163).

О. О. Сац розглядає ставлення до себе, самооцінку як значущі передумови розвитку психологічної залежності від косметичних процедур у жінок, незадоволених власною зовнішністю. Авторкою встановлено, що тенденція до самозвинувачення, нестійка самооцінка, прагнення утримати звичне уявлення про себе, агресивно-захисна позиція щодо навколишнього соціального простору виступають психологічною передумовою хроніфікації незадоволеності власною зовнішністю й, як наслідок, формування залежності від косметичних процедур (Сац, 2015, с. 26-27).

За даними Л. Т. Баранської (2010, с. 3-4), до естетичної хірургії часто вдаються особи, в яких немає об'єктивних показань до хірургічного втручання, а звернення до неї обумовлене невіршеними особистісними проблемами, що призводить до можливості негативних впливів хірургічної пластики на особистісну адаптацію, загострює особистісні переживання, пов'язані зі ставленням пацієнтів пластичних хірургів до себе, до навколишнього світу, до значущих інших. Авторка визначила, що за певних соціокультурних умов наявні

у особистості «функціональні аномалії», які не мають у своїй основі змін або порушень окремих функцій, але у взаємозв'язку утворюють певний особистісний синдром, можуть призводити до розладу особистісної адаптації в пацієнтів естетичної хірургії. В якості складових структури особистісного синдрому виступають потребово-мотиваційні, ціннісно-сміслові, самооцінкові та комунікативні компоненти (Баранська, 2010, с. 17-18).

Визнання актуальності психологічних досліджень, спрямованих на вивчення незадоволених власною зовнішністю осіб, не виключає важливість визначення особистісних характеристик, що відрізняють осіб, задоволених своїм зовнішнім виглядом. Тим більше, що в сучасних дослідженнях отримані результати, які вказують на доволі оптимістичну картину щодо ставлення до власної зовнішності принаймні в середовищі студентів. Так О.В. Капітанова (2017, с. 133), яка вивчала ставлення до зовнішності студентів обох статей, визначила, що представники обох статей досить високо оцінюють свій зовнішній вигляд, хоча дівчата порівняно з юнаками виявились більш задоволеними, але й більш стурбованими власним зовнішнім виглядом.

У дослідженні Є.А. Варлашкіної вивчались особистісні предиктори задоволеності власною зовнішністю у жінок зрілого віку. Особистісними ресурсами протистояння негативному соціальному впливу образів ідеальної зовнішності, підвищення адекватності самооцінки зовнішності, її прийняття в дослідженні Є.А. Варлашкіної виступає сукупність компонентів перфекціонізму, часової перспективи та психологічного благополуччя. Дослідницею виявлено, що задоволених своєю зовнішністю жінок характеризує гармонійне поєднання даних особистісних характеристик, а незадоволених – їх дисгармонійне поєднання (Варлашкіна, 2015, с. 123).

Слід зазначити, що в усіх вищезгаданих дослідженнях наголошується на зв'язку ставлення особистості до власної зовнішності та її психологічного благополуччя. В якості інтегрального показника психологічного благополуччя А.Г. Фаустова (2017, с. 6) розглядає ставлення до себе, оскільки воно акумулює в собі оцінки, почуття й наміри особистості на адресу власного Я. І.М. Галян вважає (2016, с. 137), що

психологічного благополуччя необхідно вивчати у зв'язку з екзистенційною сповненістю, оскільки дані поняття є взаємозалежними і взаємодоповнюючими.

Отже, незважаючи на те, що вченими визнається значна роль самооцінки зовнішності і ставлення особистості до себе в регуляції задоволеності зовнішністю, зв'язок задоволеності зовнішністю та психологічного благополуччя, яке нерозривно пов'язане з екзистенційною сповненістю, дослідження зв'язку між самооцінкою зовнішності, задоволеністю нею, ставленням до себе особистості носять розрізнений характер, зосереджуються переважно на особах молодого та зрілого віку, а зв'язок між ставленням до власної зовнішності та екзистенційною сповненістю залишається практично недослідженим.

Мета даної статті полягає у визначенні особливостей ставлення до себе, екзистенційної сповненості та їх зв'язку зі ставленням до власної зовнішності у дівчат юнацького віку з різним рівнем самооцінки зовнішнього вигляду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екзистенційна сповненість застосовується в психології для опису якості життя людини, що в інших трактовках розуміється як евдемонічне щастя (Кривцова, Ленгле, Орглер, 2009, с. 141). Евдемонія як найвище щастя здатна включати в себе і негативні переживання, що виступає умовою запобігання безглуздості існування. Евдемонія надає першочергового значення потенціалу суб'єкта, його продуктивній реалізації, а не створенню спеціального зовнішнього іміджу (Левіт, 2016, с. 331). Ще у роботах Аристотеля евдемонія розглядалась як досягнення щастя завдяки реалізації людиною свого справжнього потенціалу (Платонов-Поляков, 2015). Рівень екзистенційної сповненості вказує на осмисленість людиною свого життя (Кривцова та ін., 2009, с. 142).

Ставлення до себе, виступаючи безпосередньо-феноменологічним індикатором особистісного смислу *Я* для суб'єкта, опосередковує діяльність як джерело самореалізації, забезпечує активність суб'єкта в процесі вирішення життєвих завдань через переживання стану власної ефективності та цінності (Меднікова, 2017, с. 148).

Отже, екзистенційна сповненість і ставлення до себе можуть розглядатись в якості екзистенційно-сміслових передумов ставлення до власної зовнішності, що характеризується суб'єктністю, можливістю приймати власну зовнішність у різноманітні наявних достоїнств та недоліків, переживати позитивні емоції на адресу власного зовнішнього вигляду не як «іміджу для інших», а як прояву власної самореалізації.

При організації емпіричного дослідження ми виходили з визначення ставлення до власної зовнішності як інтегрального феномену, що включає такі складові: задоволеність власним тілом, вплив образу тіла на якість життя, задоволеність своїм зовнішнім виглядом, задоволеність своєю зовнішністю в ситуативному аспекті, стурбованість своїм зовнішнім виглядом, оцінно-змістовні інтерпретації різних компонентів зовнішності, ставлення до відображеного зовнішнього вигляду, відповідність зовнішнього вигляду віковим і статусним характеристикам, прагнення до вдосконалення своєї зовнішності.

Дослідження проводилося із використанням методик «Шкала оцінки рівня задоволеності власним тілом» О. О. Скугаревського, «Ставлення до свого зовнішнього вигляду: задоволеність, стурбованість» В. О. Лабунської, «Оцінно-змістовна інтерпретація зовнішнього вигляду» В. О. Лабунської, «Вплив образу тіла на якість життя» і «Ситуативна незадоволеність образом тіла» Т. Ф. Кеш в адаптації Л. Т. Баранської, С. С. Татаурової, «Методика дослідження ставлення до себе» С. Р. Пантілеєва, «Шкала екзистенції» А. Лэнгле і К. Орглер в адаптації С. В. Кривцової.

У дослідженні взяли участь 198 студенток Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого віком 19-21 рік.

Результати, отримані за допомогою методики В. О. Лабунської «Оцінно-змістовна інтерпретація зовнішнього вигляду», були піддані кластеризації методом *k*-середніх, що дозволило виділити групи досліджуваних із різним рівнем самооцінки зовнішності. До першої групи увійшли 48 дівчат (24,3% вибірки), в яких показники більшості параметрів самооцінки зовнішності відповідають рівню нижче середнього

за виключенням самооцінок відповідності зовнішності віку та статусу, що відповідають середньому рівню. До другої групи увійшли 108 дівчат (54,5% вибірки), в яких показники більшості параметрів самооцінки зовнішності відповідають рівню вище середнього за виключенням самооцінок тіла, відповідності зовнішності віку та статусу, що відповідають високому рівню. До третьої групи увійшли 42 дівчини (21,2% вибірки), в яких показники параметрів самооцінки зовнішності відповідають середньому рівню.

За трьома групами дівчат юнацького віку з різним рівнем самооцінки зовнішності отримані середні показники за всіма модальностями ставлення до себе. При порівнянні показників модальностей ставлення до себе за групами дівчат із різним рівнем самооцінки зовнішності визначено статистично значущі відмінності за показниками самовпевненості, самоприв'язаності, внутрішньої конфліктності та самозвинувачення (табл. 1).

Найвищі показники самовпевненості та самоприв'язаності, найбільш низькі показники внутрішньої конфліктності та самозвинувачення визначені за групою дівчат із рівнем самооцінки зовнішності вище середнього. Найнижчою самовпевненість виявилась за групою дівчат із середньою самооцінкою зовнішності. Найнижчий показник самоприв'язаності, найвищі показники внутрішньої конфліктності та самозвинувачення визначені за групою дівчат із рівнем самооцінки зовнішності нижче середнього.

При вивченні взаємозв'язків модальностей ставлення до себе і складових ставлення до власної зовнішності виявилось, що за групою дівчат із середнім рівнем самооцінки зовнішності самокритичність, глибоке самоусвідомлення, внутрішня чесність та відкритість пов'язана з незадоволеністю власним тілом, а брак рефлексії, конформність, виражена мотивація соціального схвалення сприяють задоволеності ним ($r = 0,490$, $p < 0,01$).

Ставлення до себе як до впевненої, самостійної, вольової та надійної людини супроводжується слабким прагненням до вдосконалювання власної зовнішності ($r = -0,484$, $p < 0,01$) за наявності низької самооцінки власного тіла ($r = -0,302$, $p < 0,05$). Оцінка себе як суб'єкта, що є основним джерелом власної активності, результатів своєї діяльності та життєдіяльності,

послідовної реалізації власних задумів сприяє переживанню задоволеності власним зовнішнім виглядом ($r = 0,401$, $p < 0,01$). Задоволеність власним тілом забезпечується консервативною самодостатністю, запереченням можливості та бажаності розвитку власного «Я» ($r = -0,399$, $p < 0,01$).

Таблиця 1

Середні показники ставлення до себе за групами дівчат із різним рівнем самооцінки зовнішності

Модальності ставлення до себе	Рівень самооцінки зовнішності						F	p
	нижче середнього		вище середнього		середній			
	x	s	x	s	x	s		
Закритість	7,25	2,3	8,00	1,4	6,57	,9	2,08	,142
Самовпевненість	7,00	,7	7,61	,9	6,42	,7	4,703	,017
Самокерування	7,12	,9	7,50	1,6	6,14	1,5	2,102	,140
Відображене ставлення	6,63	1,3	7,56	1,4	6,57	,8	2,24	,124
Самоцінність	6,50	1,7	7,50	1,3	7,14	,9	1,51	,238
Самоприйняття	5,38	1,6	6,06	1,3	6,01	1,8	,58	,562
Самоприв'язаність	4,63	1,8	6,61	1,8	5,43	1,8	3,70	,037
Внутрішня конфліктність	5,13	1,6	3,61	,6	4,00	1,2	5,79	,008
Самозвинувачення	4,75	2,5	2,22	1,1	3,00	1,1	7,97	,002

Прагнення до вдосконалювання власної зовнішності напряму пов'язане зі складовими негативного ставлення до себе – внутрішньою конфліктністю ($r = 0,398$, $p < 0,01$) і самозвинуваченням ($r = 0,292$, $p < 0,05$). Цей результат є доволі очікуваним. Виникнення бажання певною мірою змінити власну зовнішність з метою вирішення внутрішніх конфліктів або життєвих непорозумінь, за які особистість схильна брати провину на себе, виявляється у дослідженнях багатьох науковців (Варлашкіна, 2015; Сац, 2015; Фаустова, 2017).

За групою дівчат із рівнем самооцінки власної зовнішності вище середнього закритість ставлення до себе, брак рефлексії, конформність, виражена мотивація соціального схвалення

пов'язані з занепокоєнням щодо власного зовнішнього вигляду ($r = 0,251$, $p < 0,05$) і разом з тим із задоволеністю власною зовнішністю ($r = 0,352$, $p < 0,01$), високою самооцінкою відповідності зовнішнього вигляду статусу ($r = 0,314$, $p < 0,01$), звуженням кола ситуацій, в яких дівчата даної групи переживають незадоволеність зовнішністю ($r = -0,343$, $p < 0,01$). Можливість одночасного переживання задоволеності зовнішнім виглядом і стурбованості ним доведено в дослідженні О.В. Капітанової. Дослідницею було визначено, що стурбованість зовнішнім виглядом виникає у людини в зв'язку з припущенням про негативне враження, яке певні компоненти її зовнішнього вигляду можуть справити на інших людей в ситуаціях взаємодії. Стурбованість своїм зовнішнім виглядом може виникати на тлі як задоволеності, так і незадоволеності ним (Капітанова, 2017, с. 72).

Зниження внутрішньої конфліктності у дівчат із рівнем самооцінки власної зовнішності вище середнього супроводжується зниженням задоволеності власним зовнішнім виглядом ($r = 0,178$, $p < 0,05$), яке, у свою чергу, компенсується зростанням упевненості в собі ($r = -0,221$, $p < 0,05$). Оцінка себе як основного джерела власної активності, послідовної реалізації власних задумів прямо пов'язана із самооцінкою відповідності зовнішнього вигляду статусу ($r = 0,292$, $p < 0,01$), а уявлення представниць даної групи про те, що їх особистість, характер, діяльність здатні викликати в інших повагу, симпатію, схвалення й розуміння сприяє звуженню кола ситуацій, в яких вони переживають незадоволеність власною зовнішністю ($r = -0,256$, $p < 0,01$).

За групою дівчат із рівнем самооцінки власної зовнішності нижче середнього задоволеність власним тілом забезпечується закритістю ставлення до себе, браком рефлексії, вираженою мотивацією соціального схвалення ($r = 0,257$, $p < 0,05$) і уявленням про те, що особистість дівчат даної групи, їх характер, діяльність здатні викликати в інших повагу, симпатію, схвалення ($r = -0,401$, $p < 0,01$). Зменшення прагнення до вдосконалювання власної зовнішності супроводжується зростанням самовпевненості ($r = -0,362$, $p < 0,01$) і самоприв'язаності ($r = -0,368$, $p < 0,01$). Разом із тим самоприв'язаність позитивно корелює з самооцінкою власного

обличчя ($r = 0,355$, $p < 0,01$), оформлення зовнішності ($r = 0,360$, $p < 0,01$), відображеної зовнішності ($r = 0,271$, $p < 0,05$). Самооцінка власної виразної поведінки підвищується із підвищенням самовпевненості ($r = 0,252$, $p < 0,05$) і впевненості у позитивному ставленні інших ($r = 0,318$, $p < 0,05$). Оцінка впливу образу власного тіла на якість життя на пряму пов'язана з самокеруванням ($r = 0,362$, $p < 0,01$).

Аналіз взаємозв'язків ставлення до себе та ставлення до власної зовнішності показав, що зі складовими ставлення до власної зовнішності пов'язані модальності самоповаги, негативного ставлення до себе, а також самоприв'язаність як модальність аутосимпатії. Разом із тим, не визначено зв'язків ставлення до власної зовнішності з такими модальностями аутосимпатії як самоцінність і самоприйняття, що певним чином пояснює результати, отримані А. Г. Фаустовою (2017) щодо стабільності самоцінності та самоприйняття в ситуації виправлення дефектів зовнішності.

За трьома групами дівчат юнацького віку з різним рівнем самооцінки зовнішності отримані середні показники за всіма параметрами екзистенційної сповненості. Достовірних відмінностей у значеннях показників не визначено (табл. 2).

Таблиця 2

Середні показники екзистенційної сповненості за групами дівчат із різним рівнем самооцінки зовнішності

Параметри екзистенційної сповненості	Рівень самооцінки зовнішності						F	p
	нижче середнього		вище середнього		середній			
	x	s	x	s	x	s		
Самодистанціювання	32,0	11,2	33,0	6,1	32,7	4,3	,051	,951
Самотрансценденція	72,4	8,0	75,7	8,5	74,1	6,5	,488	,619
Свобода	50,0	8,1	53,1	8,6	45,9	10,2	1,719	,196
Відповідальність	56,0	8,0	60,1	9,8	55,7	9,3	,826	,447

При вивченні взаємозв'язків показників екзистенційної сповненості і складових ставлення до власної зовнішності виявилось, що зі зростанням здатності сприймати життєві ситуації та себе, дистанціюючись від власних афектів, бажань, упереджень, зростає рівень задоволеності дівчат із середнім рівнем самооцінки зовнішності власним обличчям ($r = 0,476$, $p < 0,01$) і рівень самооцінки відображеної зовнішності ($r = 0,299$, $p < 0,05$). Зростання здатності приймати виважені рішення з урахуванням власних потенцій і важливих для себе можливостей, закладених у життєвих ситуаціях, супроводжує зростання у дівчат даної групи рівня самооцінки відображеної зовнішності ($r = 0,273$, $p < 0,05$) і відповідності зовнішнього вигляду віку ($r = 0,447$, $p < 0,01$).

Дещо неочікуваним виявився результат щодо зростання стурбованості власним зовнішнім виглядом зі зростанням здатності до самотрансценденції ($r = 0,395$, $p < 0,01$). Але, якщо зважити на те, що самотрансценденція визначається як здатність людини доторкатися до ціннісних основ світу, встановлювати внутрішнє ставлення до пережитого, виявляти та проживати власні цінності, розрізнити важливе й неважливе і на тлі цього отримувати задоволення й бути здатним до страждання (Кривцова та ін., 2009, с. 151), то зростання занепокоєння щодо власної зовнішності при зростанні здатності до самотрансценденції можна пояснити збільшенням відкритості особистості емоційному переживанню щодо власного зовнішнього вигляду.

Зниження задоволеності власним зовнішнім виглядом зі зростанням здатності до самотрансценденції спостерігається і по групі дівчат із рівнем самооцінки зовнішності вище середнього ($r = -0,288$, $p < 0,01$). Незадоволеність образом власного тіла за даною групою зменшується із зростанням рівня екзистенційної свободи ($r = -0,181$, $p < 0,05$). Отже, задоволені власним тілом дівчата даної групи характеризуються здатністю в життєвих ситуаціях приймати самостійні рішення на основі урахування всіх можливих варіантів дій, визначення серед них найбільш прийнятних щодо власних можливостей, цінностей.

За групою дівчат із рівнем самооцінки зовнішності нижче середнього зростання здатності до самотрансценденції супроводжується зниженням вираженості прагнення до удосконалювання своєї зовнішності ($r = -0,274$, $p < 0,05$).

Зростання відповідальності за втілення в життя власних рішень, задумів, впевненості, що все робиться вірно, як належить, супроводжується зростанням задоволеності власним обличчям ($r = 0,421$, $p < 0,01$), самооцінки відображеної зовнішності ($r = 0,413$, $p < 0,01$), самооцінки відповідності зовнішнього вигляду статусу ($r = 0,307$, $p < 0,05$).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У досліджуваних дівчат юнацького віку, незалежно від рівня самооцінки зовнішності, визначено середній рівень екзистенційної сповненості. Відмінностей у проявах екзистенційної сповненості між групами дівчат, що відрізняються рівнем самооцінки зовнішності не визначено. Разом із тим, ставлення до себе має певні відмінності за групами дівчат із різним рівнем самооцінки зовнішнього вигляду, що стосуються самовпевненості, самоприв'язаності, внутрішньої конфліктності та самозвинувачення. Найменш самовпевненими виявились дівчата з середньою самооцінкою зовнішності. Найвищі показники самовпевненості та самоприв'язаності, найнижчі показники негативного ставлення до себе характеризують дівчат із рівнем самооцінки зовнішності вище середнього. Найнижчий показник самоприв'язаності, найвищі показники внутрішньої конфліктності та самозвинувачення визначені у дівчат із рівнем самооцінки зовнішності нижче середнього.

Аналіз взаємозв'язків ставлення до себе та екзистенційної сповненості зі ставленням до власної зовнішності по групах дівчат, що відрізняються рівнем самооцінки зовнішнього вигляду дає змогу виокремити взаємозв'язки, що можуть як сприяти, так і перешкоджати становленню стійкого позитивного ставлення до власної зовнішності. Головними перешкодами такого становлення виступає закритість ставлення до себе, брак рефлексії щодо власних якостей та проявів, прагнення утримати звичне уявлення про себе, надмірна орієнтація на оцінки інших, зростання занепокоєння щодо власної зовнішності при зростанні здатності до самотрансценденції при закритості ставлення до себе.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі вбачаємо у вивченні особливостей ставлення до себе, екзистенційної сповненості та їх зв'язку зі ставленням до

власної зовнішності у представників юнацького віку чоловічої статі.

Список використаних джерел

- Баранская Л. Т. Факторы риска расстройств личностной адаптации у пациентов эстетической хирургии : автореф. дис. ... доктора психол. наук : спец. 19.00.04. Москва, 2010. 44 с.
- Варлашкина Е. А. Личностные предикторы удовлетворенности образом физического Я у женщин в период зрелости : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05. Омск, 2015. 170 с.
- Галян І. М. Психологічне благополуччя як виразник екзистенційної сповненості майбутніх педагогів. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ : Талком, 2016. Т. XIX : Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. Вип. 9. С. 132–139.
- Капитанова Е. В. Социально-психологические факторы удовлетворенности студентов своим внешним обликом : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05. Ростов-на-Дону, 2017. 212 с.
- Кривцова С. В., Лэнгле А., Орглер К. Шкала экзистенции (Existenzskala) А. Лэнгле, К. Орглер. *Экзистенциальный анализ. Бюллетень*. 2009. № 1. С. 141–170.
- Левит Л. З. Психология развития и реализации жизненного потенциала субъекта : дис. ... доктора психол. наук : 19.00.01. Киев, 2016. 605 с.
- Меднікова Г. І. Концептуальні основи системної детермінації становлення особистісної зрілості в студентському віці. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія*. Вип. 55. Харків : ХНПУ, 2017. С. 143–152.
- Платонов-Поляков Р. С. Бытие к счастью: эвдемония в этике Аристотеля. *Этическая мысль*. 2015. Т. 15. С. 70–90.
- Сац Е. А. Особенности самосознания женщин, недовольных собственной внешностью : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01. Москва, 2015. 28 с.
- Фаустова А. Г. Динамика самоотношения при изменениях внешности : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Москва, 2017. 225 с.

References

- Baranskaia, L. T. (2010). *Faktory riska rasstroystv lichnostnoy adaptatsii u patsiyentov esteticheskoy khirurgii* [Risk factors of personal adaptation disorder of aesthetic surgery patients] (Extended abstract of Doctoral dissertation). Lomonosov Moscow State University, Moscow [in Russian].
- Faustova, A. N. (2017). *Dinamika samootnosheniya pri izmeneniyakh vneshnosti* [Self-attitude dynamics in appearance changes] (PhD

- diss.). Institute of Psychology of Russian Academy of Sciences, Moscow [in Russian].
- Halian, I. M. (2016). Psykholohichne blahopoluchchia yak vyraznyk ekzystentsiinoi spovnenosti maibutnykh pedahohiv [Existential well-being as an indicator of existential fulfillment of future teachers]. *Aktualni problemy psykholohii: zb. nauk. pr. In-tu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Zahalna psykholohiia. Istorychna psykholohiia. Etnichna psykholohiia [Advanced topics in Psychology: research papers collection of G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. General Psychology. Historical Psychology. Folk Psychology]*, XIX (9), 132-139 [in Ukrainian].
- Kryvtsova, S. V., Längle, A., & Orgler, C. (2009). Shkala ekzistentsii [The Existence Scale (Existenzskala) Längle A. and Orgler K.]. *Ekzistentsialnyy analiz. Byulleten [Existential analysis. Bulletin]*, 1, 141-170 [in Russian].
- Levyt, L. Z. (2016). *Psikhologiya razvitiya i realizatsii zhiznennogo potentsiala sub'yekta. [Psychology of development and realization of a subject's life potential]* (Doctoral dissertation). G. S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv [in Russian].
- Platonov-Poliakov, R. S. (2015). Bytiye k schastvyu: evdemoniya v etike Aristotelya [Existence to happiness: eudaimonia in Aristotelian ethics]. *Eticheskaya mysl [Ethical conception]*, 15, 70-90 [in Russian].
- Sats, E. A. (2015). *Osobennosti samosoznaniya zhenshchin. nedovolnykh sobstvennoy vneshnostyu [Special aspects of self-consciousness of the women dissatisfied with their own appearance]* (Extended abstract of PhD dissertation). Russian State University for the Humanities, Moscow [in Russian].
- Varlashkyna, E. A. (2015). *Lichnostnyye prediktory udovletvorennosti obrazom fizicheskogo Ya u zhenshchin v period zrelosti [Personal predictors of satisfaction with physical self-image of women during the mature period]* (PhD diss.). Dostoevsky Omsk State University, Omsk [in Russian].
- Kapytanova, E. V. (2017). *Sotsialno-psikhologicheskiye faktory udovletvorennosti studentov svoim vneshnim oblikom. [Socio-psychological factors of satisfaction of students with their appearance]* (PhD diss.). Southern Federal University, Rostov-on-Don [in Russian].
- Mednikova, H. I. (2017). Kontseptualni osnovy systemnoi determinatsii stanovlennia osobystisnoi zrilosti v studentskomu vitsi [Conceptual basis of system determination of then personal maturity formation of the students]. *Visnyk KhNPU imeni H. S. Skovorody. Psykholohiia [Bulletin of H. S. Skovoroda Kharkiv National*

N. Danilenko

EXISTENTIAL-SENSE PRECONDITIONS OF ATTITUDE TOWARDS OWN APPEARANCE OF ADOLESCENT GIRLS

The article proves the possibility of considering personality's self-attitude and existential fullness as existential-sense preconditions of attitude to one's own appearance. The results of the empirical study of self-attitude, existential fullness, their interrelation with the components of the attitude towards own appearance of adolescent girls differing in the level of appearance self-esteem are presented.

There are no differences identified in manifestation of existential fullness between the groups of girls differing by appearance self-esteem level. There are differences of self-attitude in the groups of girls with different appearance self-esteem level. The girls with an average appearance self-esteem have appeared to be the least self-assured. The girls with appearance self-esteem level higher than average are characterized by the highest showings of self-assurance and self-affection and the lowest showings of negative self-attitude. The lowest showing of self-affection, the highest showings of the inner proneness to conflict and self-accusation of are characteristic for the girls with appearance self-esteem level lower than average.

Analysis of correlation of self-attitude and existential fullness with attitude towards own appearance in the groups of girls differing by appearance self-esteem level, makes it possible to single out correlations which can both promote and prevent from establishment of the stable positive attitude towards own appearance. Major obstacles of such establishment is self-attitude closedness, lack of reflection as for the own qualities and manifestations, proneness to hold one's ordinary image, overmuch orientation to others' assessments, increase of concern regarding own appearance while increase of ability to self-transcendence during self-attitude closedness.

Key words: *attitude towards one's own appearance, self-attitude, existential fullness, self-esteem of appearance, girls, adolescent age.*

Надійшла до редакції 21.03.2019 р.